

Nincs rá gyógyszer!

Az életmód oktalanságairól

Szocialista egészségügyünk műhatatlan érdemeket szerzett a közegészség minőségi változásában, a tbc leküzdésében, az anya- és csecsemővédelemben, a csecsemőhazalandságban, de változatlanul harcban áll egy igen makacs kórokozóval. Ez a kórokozó az ugyancsak népbetegségszámba menő helytelen életmód! Hogy mi tartozik a gyújtófogalomhoz? Sok minden: az étkezési szokásoktól az ivászatig, a mozgásszegénységtől a túlhajszoltságig, és a nyaklól nélküli fektetés-től az altatószedésig egész sereg rossz beidegződés.

Az elhízás a legújabb népbetegség. A rák mellett ez a legsúlyosabb egészségügyi problémánk. Hiszen a kövér-ség a halálokok listáján második helyen álló keringési-érrendszeri betegségek kialakulásában is alaposan gyanúsítható. De kivészi ez utóbbitól a részt az alkohol, a nikotin és a túlfeszített életmód is.

Az életmód oktalansága ellen — azonban nincs általános érvényű gyógyszer. Nincs védőoltás, amely immunissá tenné az effajta élvezetek hajszolásával szemben. Nincs olyan vakcina sem, amelynek ellenanyagait kialakítani például a csábító, fnycsiklandó illatokkal dacoló feltételek reflexeként.

Valahogy úgy vagyunk ezzel, mint a közegészség- és járványügy eredményeivel. Lassanként leküzdöttnek tekinthetjük a fertőző betegségek többségét. Azokat tudniillik, amelyekre van védőoltás. De vajmi nehezen tudunk megbirkózni a vérhas-sal, a fertőző májgyulladás-sal, amelynek kórokozójára nincs ellenszer. Amelynek egyetlen igazi orvossága az ésszerű életmód. Még egyszerűbben: a kézművészet.

Vagy: korunk talán leginkább elterjedt népbetegségét,

a fogszuvasodást is egyszerű lenne visszaszorítani. Rágni kellene megtanítani — legalább a gyerekeket. És ide tartozik, hogy míg az egy fő-re jutó szeszfogyasztásban Európa „élvonalában” járunk, nem dicsekedhetünk hasonló babérokkal a fogkefe- és fogkrémfogyasztásban. Se a fővárosban, se vidéken, ahol sok helyütt még a fürdősobát is inkább a jólét jelképének tekintik, ahelyett, hogy rendeltetésszerűen használnák.

Ünnepnapokon egymást lekörvözve igyekeznek a jó háziasszonyok: kinek telik jobb, gazdagabb terülj asztalkámra. A nyaklól nélküli evészet-

ivászat ünnepnapjai nemrég múltak el — szinte hihetetlen, hogy mennyi hús, virsli, bejgli, bor, sör, pezsgó csúszott le a torkunkon —, most pedig a farsangi eszem-izsom heteit éljük. Csak sajnos nem mindig módjával.

Az efféle intelmek persze aligha hatnak újdonsággként. Sokszor és sokféleképpen hangoztatott igazságok. A hiába alighanem ott van, hogy a megelőzésre alapozó és figyelmeztető nevelés még nem vált szerves részévé az egészségügyi tevékenységnek, az orvos mindennapi munkájának. Pedig itt kezdődik az igazán korszerű orvoslás.

L. M.

Nyolcvan éve született

Kádár Ferenc

Kádár Ferenc 1900. január 24-én Makón szegény-páraszt családban született. Már serdülő korában folytatta, amit szülei és kortársai tettek: a földművelést, saját föld híján a napszámoséletet. A Magyar Tanácskörtársaság makói eseményei fiatalon avatták a mozgalom elkötelezett harcosává: hamarosan vöröskatoná lett.

A város legszegényebb rétegének környezetében a Tanácskörtársaság leverése után is fogékonyak maradtak a dolgozók az illegális kényszerített párt eszméi, tanításai iránt. A Horthy-korszak nehéz éveiben kapcsolódott be a tanító munkába Kádár Ferenc is. Eleinte ő is hallgató volt, majd harmincas évek elején már szervezőmunkát kapott. A Szociáldemokrata Pártba 1928-ban lépett be, és annak balszárnyában tevékenykedett. Néhány évig a helyi

pártszervezet vezetőségében is dolgozott.

A hosszú rejtőzködés éveit után, 1944 őszén nyílt meg a lehetőség a kommunista helyi csoportjának legális munkájára. Kádár Ferenc az MKP helyi szervezetében, a rendőrségnél működő pártcsoportban lesz a kommunista párt tagja. Fontos pártmegtartást kap rövidesen: a szervezésen kívül hatékony politikai ellenőrzést folytat a földművelésszövetkezeti mozgalomban. Tagja a DÉFOSZ megyei vezetőségének is.

A földosztáskor nyolc hold földet kapott a felszabadulás előtt igen nehéz körülmények között élő család. 1948-ban a termelőségmozgalmi mozgalom zászlóvivőjeként felelősséggel együtt az elsők között lépett be a makói Úttörő Termelőségmozgalmi Kéz-szabó városi tanácsnál, aztán a ZÖLDÉRT jogelődjénél, a MEZÖKER-nél, utóbb 1958-tól, 1960-ig, nyugdíjba vonulásáig a Malomipari Vállalatnál dolgozik.

Kádár Ferenc munkahelyein a pártmunkába is aktívan kapcsolódott be. A pártban végzett munkájára az eszme ösztönözte tisztelete, becsületessége és nyíltság volt jellemző. Nyugdíjasként a II. körzeti pártszervezet vezetőségi tagjaként dolgozott 1971-ben bekövetkezett haláláig.

Az 1956-os ellenforradalmi események idején fegyverrel sietett a párt védelmére. A munkásorségnek 1957-től volt tagja, 1970-ig. Egyre súlyosabbá váló tüdőbetegsége ellenére mindvégig aktívan tevékenykedett a fegyveres testületben.

Társadalmunk 1968-ban a „Szocialista Hazáért” Erdemrend kitüntetés adományozásával ismerteti a több évtizedes harcos munkásságát. Kádár Ferenc életpályája az agrárszocialista mozgalomtól, a Tanácskörtársaság harcain át, a Szociáldemokrata, majd a Kommunista Párt tagjainak sorába vezetett. Elkötelezettsége és eszmei hűsége példa a felnövekvő nemzedék számára is.

Dr. Miklós László

A tél nem akadály

Épül az új híd

A nagy hideg következtében befagyott Tisza sem akadályozza a hidépítőket abban, hogy a terveknek megfelelően folytassák a Szentés-Csongrád közötti új Tisza-híd építését.

A szentesi oldalon az ártéri hídpálya már el is készült, sőt a további szerelőmunka fogadására kész az első merdépítő is.

Műszer, forgalom-irányításhoz

Több olyan, saját fejlesztésű elektronikai termék készítését kezdik meg ebben az esztendőben a Villamos Automatika Fővállalkozó és Gyártó Vállalatnál.

Elkészült már a közúti forgalomirányítás mikroszámitógépes vezérlésének a mintapéldánya. A beépített számítógép segítségével lehetővé válik, hogy a forgalomirányítás rugalmasan alkalmazkodjék a szinte óránként változó gépjárműforgalomhoz. (MTI)

Ülést tartott a KISZ megyei bizottsága

Tegnap, szerdán ülést tartott a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Csongrád megyei bizottsága, Bódi György megyei első titkár elnökségével. Az ülésen részt vett Kiss István, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának osztályvezetője és Ter-laki Tiborné, a KISZ KB munkatársa is.

A testület megtárgyalta és

elfogadta a megyei úttörőmozgalom helyzetéről, a nevelőmunka fejlesztésének feladatairól, valamint a fiatal írók, művészek körében végzett KISZ-munka tapasztalatairól szóló tájékoztatókat. Napirenden szerepeltek az 1980/81-es mozgalmi év költségvetéséről és a politikai képzés feladattervéről szóló beszámolóik is.

„Szeretem századunk zenéjét”

Beszélgetés Petró Jánossal, a Pillangókisasszony karmesterével

Karmesterek vendégjárása fémjelzi a színház idei évadjának operaelőadásait. A három bemutatott közül kettőt is vendégművész dirigál (a felújításra szánt Traviatára Trikoliaszt várják): az Anna Bolena már vizsgázott a közönség előtt, s olasz karmestere, Bruno Campanella, arra is felhasználta Szegeden töltött heteit, hogy szimfonikusaink élén pódiumra lépjen a filharmoniaiban. Ugyanezt teszi most Petró János, a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar főzeneigazgatója. Előbb pénteken Puccini operájának, a Pillangókisasszonynak premierjét vezényli, majd bemutatkozik a szombathelyi társulattal.

A két város, Szombathely és Szeged, földrajzilag nem éppen szomszédos, színházi-zenei életének kapcsolata azonban hagyományokra tekint vissza, ha eléggé egyoldalúakra is. Nevezetesen, a mi színházunk hosszú évek óta menetrendszerűen megjelenik Szombathelyen, s a nyárelőtti több előadást tart az évad sikeresebb produkcióiból — várhatóan így lesz idén is —, ám most először viszonyossági alapon. Vagyis alkalma nyílik a szegedi zenekedvelőknek személyes benyomásokat szerezni a szombathelyi zenekarról meg annak vezetőjéről, Petró Jánosról, aki ezekben a napokban a Tisza-szálló lakója. Innen jár át a Zenés színházba próbálni a Pillangókisasszonnyat.

— Friss tapasztalatai a szegedi operáról és zenekarról? — Elsősorban koncertdirigensnek érzem magam, tehát először a zenekarról. Nem ismeretlen számomra, hallottam játszó szombathelyen, Pesten is, s kedvező összbemutatót tettek rám. Most személyesen arról győződhettem meg, hogy rendkívül szimpatikus társulat. Fegyelmezettségük, zenei érdeklődésük igen rokonzenés, mit mondjak, ritkaságszámba megy, ha valahol a próba negyedik órájában is képesek koncentráltan dolgozni. A fúvósok és az ütősök kiemelkedően jók, hangszékük meggyőző, egyszerű. Már az első pillanatokban kitudtunk nagy rutinjuk van az operajátásban, ami komoly segítséget jelent nekem, hiszen a szombathelyi zenekarom inkább kirándulásképpen játszik operát. A színházi társulatról. Énekesgondokkal nemcsak Szeged küzd, de az a tény, hogy három szereposztásban hozzák ki a Pillangókisasszonyt, feltétlenül dicséretes. Azt a tendenciát látom mögöttem, hogy a rutinosabb közönség mellett lehetőséget kapnak a

fiatalok is új szerepekre, s nemcsak epizódokra. Meggyőződésem, kinek-kinek igazi képességeit igazán csak az előadásokon lehet kipróbálni. Közönség előtt, itt dől el ugyanis, kinek milyen a kondíciója, idegállapota, állóképessége.

— Hatodik éve irányítja főzeneigazgatóként a szombathelyi szimfonikusokat. Tudjuk, a Savaria Ünnepi Napok és a Soproni Ünnepi Hetek zenei produkcióinak művészeti vezetője, s nemcsak hangversenyeken dirigál, de szívesen áll operagyűjtések élén. Foglalkoztatja az Állami Operaház, s zenekarával vagy „szólóban” többször járt külföldön, ki-vált a környező országokban. Mit nem tudunk még Petró Jánosról? — Talán annyit, hogy zeneszerzőként díjat nyertem 1959-ben a bécsi VIT-en, s több kamaradarabomat játszószínházak rendszeresen, bár a komponálás mindenképpen másodrangú tevékenységem. Viszont igen szeretem tanítani is, dirigálni is, századunk zenéjét. Alig van koncert, hogy ne mutatnék be valamit, miként történtek ez Szegeden: Durkót, Bartókot, Stravinskyt játszottunk a szombathelyiekkel. Évente úgy három-négy darabot tűzök másorra azokból a kompozíciókból, amit nekünk vagy nekem dedikáltak, sőt rendelünk is műveket, főleg magyar szerzőktől persze. Tavaly novemberben mai nyugatnémet és olasz komponisták műveiből vezényeltem, ezzel a programmal külföldre is elmegyünk. Decemberben az a megtiszteltetés ért, hogy magyar művek kiváló tolmácsolásért tüntettek ki, többemagammal. A Hungaroton elkészítette három lemezünket is, most tárgyalunk egy Schubert-felvételről, s van már két lemezünk az osztrák Preisserrecorderstől is, reméljük, nem az utolsóak. Az igazsághoz tartozik, mostanában tudok utazni inkább. A zenekarunk

1974 óta függetlenített, s az első fél évtizedet annak kellett szentelni, hogy megalapozzuk művészi munkáját, karakterét. Az operával már gyerekkoromban elköteleztem magam. Tízennyolc művet tartok karban, vezénylek visszatérően, az Állami Operaházban például a Varázsfuvolát és a Don Pasquálét. Ősszel Halléban tanítom be és vezénylem az Alarcosbált — a koncertkörúton vendégszereplő zenekarom is beül egy estére operát játszani — nyáron pedig Fertőrákoson a Don Carlost. És persze a koncertek. Csak hirtelen — ezekben a hetekben Győr, Szeged, Zalaegerszeg, Budapest, Sopron, Nagykanizsa. Áprilisban Kubában dirigálom a havannai szimfonikusokat, májusban Barcelonába és környékére utazom zenekarommal, júniusban Ausztriában turnézunk. Ehhez annyit még, Szombathely ad otthon a nemzetközi Bartók-szeminariumnak, ahol a karmesterkurzuson magam is, zenekarom is érdeklődik, a mi együttünkkel rendezik a mi egy televízió a harmadik nemzetközi karmester verseny válogatóját.

— Ha már a zenekarhoz kanyarodtunk vissza. Hogyan sikavult Szombathelyen ügy-szövetség semmiből, vagyis hát operai élet, színház, jelentősebb zenei oktatási intézmények nélkül, ütőképessé hivatásos szimfonikus társulatot teremteni. Amely pedig, legalábbis látszólag, aligha nélkülözheti e háttérfalakat.

— Pontosan ezért. Hiányoztak, s többségében hiányoznak ma is az állami vezetés anyagi és erkölcsi támogatását, figyelmét megosztó intézmények. Szombathelyen nem voltak alternatívák, mit támogassanak. Főnőfő egy zenekar, melynek teljesítményét nem lehetett észre nem venni, s mikor már látszódtak a körvonalak a megajánlás buzdalmában sem volt hiány, jóformán zavartalanul létre lehetett hozni társulatot, épületet, szakiskolát, ami az utánpótlást tudja biztosítani. Persze a dolog nem ment olyan simán. Kockázatni kellett, hosszú éveket áldoztatni rá a hangszerek, képzett muzikusok nélkül, s a megyei tanács elnökeiben, dr. Gonda Györgyben ideális partnerre mecenásra találtunk. Közel tervünk egy hivatásos énekkar, a debreceni Kodály-kórus mintájára, sőt szó van főiskolai tagozat telepítéséről is.

A nyolcvantagú Szombathelyi Szimfonikus Zenekar főtámasza az ország legfiatalabb hivatásos együttese: zeneisének átlagéletkora 28—30 év. A kitűnő akusztikájú Bartók-teremben tartják próbáikat, koncertjeiket: gyakran vannak úton Nyugat-Dunántúlon, Budapestben, Grazban és más osztrák városokban, sőt eljutottak Csehországra, az NDK Jugoszlávia hangversenytermeibe. Több rádiófelvételük van, s a jövő hét csütörtökén a szegedi Zenés színházban is bemutatkoznak.

Addig azonban a főzeneigazgatónak Petró Jánosnak, itt a Pillangókisasszony. Holnap este, a szegedi operánál.

Nikolényi István

Új film

Kezedben a kulcs

Szines, szinkronizált szovjet film. Írta: Georgij Polonszkij. Fényképezte: Jurij Veksler. Zene: Jevgenyij Krilatov. Rendezte: Dinara Aszanova. Főbb szereplők: Jelena Proklova, Alekszej Petrenko, Jekatyerina Vasziljeva, Marina Levtova.

Makarenko nevelni szándékozó filmes-folytatói figyelembe vették, mennyit változott a világ mesterük kora óta. Valamiféle örökérvényű pedagógiai igazságot próbáltak megfogalmazni. Rendelkezésükre állt egy kitűnő színészcsoport — élén Alekszej Petrenkóval —, ezen belül még külön a legbájosabb emberi életkort, a 16—17 éves kamaszokét felvillantó tehetséges fiatalok. A vizsgálódás és a felvetett kérdéssorozat igényes, okos. A film mégis közepszerű. Miért?

Gyanítható, az alkotás eredeti címe — Az átadható kulcs — még többet sejtet. Mert a tünelkeket nyitó eszköz valóban a fiatal tanárnő kezében van, élt is vele a maga módján, nem is rosszul. A botrány mégis elkerülhetetlenül kitör. Régi és modern nevelői koncepció, önzés és szakmai irigység, eredeti tehetség és tartalmatlan rutin csap össze. Mindezek között pedig hányódnak a gyerekek. Akikről ugyan többször elhangzik, hogy „felnőttek már, de mindenki tudja és minden

azt bizonyítja, mennyire nem igaz ez kijelentés. Dinara Aszanova rendezőnek jó érzéke van a látszólag egyszerű témára, ám a felszín mögött komoly feszültségeket sejtető személyiségek rajzához. Marina Makszimovna, a bálványozott osztályfőnöknő éppoly jó anyja, mint a lányuknak mindent, csak a megértést meg nem adó apa és anya, sőt maga az újdonsült, a dolgok kellős közepébe csöppent iskolaigazgató. Felszikkasztja az egymásnak csapódó indulatokat, hol erősebben, hol gyöngébben — aztán nem lép tovább. Pontosan nem elégé motivált, idilli vég felé varrja el a szájakat, ellentétben eredeti szándékával: hogy a látszólagos összevarrottság mögül előtűnjék a féslés. A kulcs átadható, a tehetséges pedagógusnak kétszeresen erkölcsi kötelessége, hogy teljes egészében maga játssza le kemény mérközéseit. (De hozzátehetjük: a tehetséges rendezőnek is.)

A képmutatás nélküli, őszinte művészi szemlélet alapfeltétel, s párosulva az elmélyült, differenciált vizsgálódással, sajna, mégis felemás eredményt hozott. Makarenko mester, halottaiból feltámadván, az elsődleges didaktikai célt, az eszmei mondandó felmutatottságát, bizonyára helyeselné e film láttán. És valószínűleg hozzátenné: szép, szép, de ennél azért kicsivel több kell.